Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Werkagenda VIA

Lerend netwerk intensieve begeleiding van bijstandsgerechtigden

Thema Jongeren: Bijeenkomst 1

Programma bijeenkomst 1
- **Werkagenda VIA: flexibel, met focus (Giulia Olenroot)**
- **Presentatie: Introductie op Thema Jongeren (Pieter van Schie)**
- **Presentatie: "Shop in Shop Ervaring" (Yvonne Cootjans)**
- **Hoe gaan we om met multiproblematiek? (Eline Morsink)**
- **Presentatie van Zaffier, Alkmaar (Carolijn Spaan)**
- **Vraagstukken (Nadia Atmani en Renate Tilborgh)**

Werkagenda VIA Flexibel, met focus

Giulia Olenroot

Werkagenda VIA: flexibel, met focus

Lerend Netwerk: een van de projecten uitgezet vanuit VIA (Voor een Inclusieve Arbeidsmarkt). De belangrijkste maatschappelijke uitdaging is het streven naar gelijke kansen op de Nederlandse arbeidsmarkt en het inclusief maken van de arbeidsmarkt voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, immigranten en anderen. VIA legt vooral de nadruk op het bevorderen van bewustwording, het veranderen van houdingen en gedrag.

Binnen VIA zijn er momenteel drie bestaande sub thema's. Voor elk van deze sub thema's is er een taskforce samengesteld, met aangesloten sponsors die betrokken zijn bij de uitvoering van deze initiatieven:
- het bevorderen van **meer culturele diversiteit op de werkvloer**.
- het vergemakkelijken van **arbeidstoeleiding**.
- het creëren van **meer kans op de eerste baan of stage**. .

Het nieuwe thema "**Plan van aanpak Statushouders aan het werk**"

Stagediscriminatie

Er zijn concrete stappen genomen om stagediscriminatie aan te pakken, waaronder;
- het maken van afspraken met verschillende partners zoals gemeenten, organisaties die studenten vertegenwoordigen, en de Ministeries van OCW en SZW.
- Ervoor zorg dragen dat alle studenten de kans krijgen om een stage of leerbaan te vinden;
- Daarnaast is een belangrijk wetsvoorstel aangenomen in de Tweede Kamer, gericht op het monitoren van gelijke kansen bij werving en selectieprocedures om discriminatie tijdens het selectieproces tegen te gaan en gelijke kansen voor alle kandidaten te bevorderen.

Monitor gelijkwaardige kansen

- Burgers met een niet-Europese migratieachtergrond hebben een slechtere arbeidsmarktpositie
- Tijdens economische crisissen zijn ze vatbaarder voor baanverlies, hebben ze minder kans op een vast contract en stromen minder jongeren met een migratieachtergrond succesvol door naar een vervolgopleiding.
- Een positieve verandering in deze situatie is merkbaar bij de tweede generatie met een hogere opleidingsgraad.

Studiekeuze

Achterstanden vanaf het MBO: Het is opvallend dat jongeren met een migratieachtergrond vanaf het (MBO) vaak een slechtere uitgangspositie hebben dan andere jongeren.
Significante verschillen in studiekeuzes: Er zijn verschillen in studiekeuzes tussen jongeren met en zonder migratieachtergrond. Ouders zijn betrokken bij beide groepen, maar ouders met een migratieachtergrond hebben vaak minder inzicht en overzicht in het keuzeproces.
Studierichtingen met beperkte arbeidsmarktkansen: Studierichtingen zoals techniek bieden kansen op de arbeidsmarkt, maar worden relatief weinig gekozen. Bepaalde studierichtingen worden onderwaardeerd op scholen en er is een gebrek aan adequate begeleiding. Nadruk wordt gelegd op "volg je dromen," wat niet altijd voldoende inzicht biedt.
Ondernemerschap: Veel jongeren hebben de ambitie om een eigen bedrijf te starten, maar dit kan moeilijk zijn met bijvoorbeeld een MBO2-opleiding.
Onderzoek naar effectieve maatregelen: Het is van belang onderzoek te doen naar effectieve strategieën om de studiekeuzes te verbeteren. Het lijkt erop dat wanneer gemeenten de regie nemen en samenwerken met bedrijven en andere partijen, zoals door het organiseren van open dagen en andere activiteiten, dit kan bijdragen aan betere studiekeuzes.
Werkagenda en betrokkenheid van jongeren: Het opzetten van professionele leergemeenschappen en het betrekken van jongerenpanels kunnen waardevolle benaderingen zijn om de stem van jongeren te integreren in het ontwikkelen van beleid en initiatieven met betrekking tot studiekeuze en onderwijs.

Q&A

Wat is de subsidie werkgeversregeling?

Om meer statushouders aan het werk te helpen, trekt het kabinet de komende drie jaar 37 miljoen euro uit: https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2023/07/11/szw-meer-statushouders-aan-het-werk

- De subsidie werkgeversregeling heeft tot doel werkgevers te ondersteunen bij het verminderen van kosten die gepaard gaan met het aannemen van statushouders.
- Omvat bijvoorbeeld trainingen over diversiteit op de werkvloer en taaltrainingen.
- Het streven is te voorkomen dat deze regeling een herhaling wordt van situaties uit het verleden, zoals bij de vorige inburgeringswet, waarbij bedrijven vrijwel onbeperkt geld konden aanvragen voor diverse doeleinden
- Er wordt geprobeerd een balans te vinden door bepaalde kaders en voorwaarden te stellen, met als doel te voorkomen dat deze subsidie een verdienmodel wordt voor werkgevers.

Wordt er ook rekening gehouden met verschil tussen nieuwkomers en jongeren die hier geboren zijn in jullie onderzoek? En hoe zit het met diplomawaardering voor statushouders?

- Het onderzoek richt zich voornamelijk op jongeren die hier op school zitten in het reguliere onderwijs, en het is met name gebaseerd op jongeren die hier geboren zijn;
- Er wordt in het onderzoek geen specifieke scheiding gemaakt tussen statushouders en jongeren die hier geboren zijn
- Diplomawaardering voor statushouders blijft een uitdaging
- Sommige jongeren belanden in een lastige positie vanwege verschillen in de procedures en voorwaarden rondom erkenning van opleidingen

Presentatie: Introductie op Thema Jongeren

Pieter van Schie

Uitgangspositie jongeren met een migratieachtergrond is slecht!

De jeugd van tegenwoordig staat voor aanzienlijke uitdagingen:
- Herinvoering van basisbeurs moeten we niet idealiseren
- Jeugdwerkloosheid blijft 3x zo hoog t.o.v. algemene werkloosheid
- Werkervaring is essentieel voor een baan maar je hebt werk nodig om werkervaring te verkrijgen
- Lagere minimumlonen voor jongeren zijn gebruikelijk
- Huur- en andere levenskosten zijn te hoog
- Jongeren hebben doorgaans geen recht op een uitkering tot ze 27 jaar zijn.
- Voor jongeren moeilijker om financiële stabiliteit te bereiken: bij gezinnen ontstaat er armoedeval wanneer een kind 18 jaar wordt, vaak door verlaging van bijstand. Hierdoor worden kinderen min of meer gedwongen iets te gaan bijdragen, of elders te gaan wonen.

Jongeren met migratieachtergrond

- Aandeel jongeren met migratieachtergrond is gestegen van 23,5% in 2010 tot meer dan 30% in 2022
- Van deze groep heeft ongeveer 2/3-e een niet-westerse migratieachtergrond;
- Deze groei is met name het gevolg van een toename van het aantal vluchtelingen in het afgelopen decennium.

Waar lopen jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond hun achterstand op?

Knelpunt 1: Op ongeveer 12-jarige leeftijd, einde basisschool, worden kinderen al ingedeeld in vmbo of havo/vwo trajecten voor de rest van hun schoolcarrière. Afkomst, en de opleiding en inkomen van hun ouders, spelen een grote rol bij deze vroege selectie.
Knelpunt 2: Jongeren maken vaak studiekeuzes met minder arbeidsmarktperspectief. Vmbo-jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond kiezen twee keer zo vaak voor mbo-studies in recht, administratie, handel of zakelijke dienstverlening in vergelijking met jongeren zonder migratieachtergrond, ondanks betere arbeidsmarktkansen in andere studierichtingen, zoals communicatie. Vaak krijgen jongeren advies gebaseerd op beperkte informatie, en ouders met niet-westerse migratieachtergrond hebben vaak beperkte kennis of baseren zich op 'status' bij hun advies.

Wet van school naar duurzaam werk

- Doel om gelijke kansen te bevorderen voor jongeren bij hun overgang van school naar werk en bij baanverlies;
- Gemeenten vroegtijdig erbij betrekken, zelfs als jongeren geen bijstand ontvangen, om later problemen te voorkomen;
- Het hoofddoel is het voorkomen van achterstand bij jongeren.
- Er zijn verschillende benaderingen, zoals praktische programma's en proeftuinen, om jongeren te ondersteunen;
- MBO-instellingen kunnen loopbaanbegeleiding bieden na het behalen van een diploma.
- Deze wet breidt de ondersteuning uit naar jongeren van 23 tot 27 jaar zonder startkwalificatie
- Het is belangrijk jongeren te helpen hun interesses te ontdekken, aangezien ze vaak niet weten waar ze goed in zijn.
- Uitdaging is de mogelijke overbelasting van jongerencoaches en de variërende betrokkenheid van coaches en leraren.

Waar lopen jongeren tegenaan?

- Ontbreken startkwalificatie, veel kans op uitval en gebreken, mismatch vraag en aanbod.
- Participatieplekken zijn moeilijk te vinden. Gebrek aan werkervaring vanwege leeftijd.
- Geen passende opleiding en niet altijd kunnen aansluiten bij een passende opleiding rondom verschillende branches en sectoren: jongeren hebben daar nu ook vaak een beperkt beeld bij
- Vereiste van handhaving van de Participatiewet met verplichting tot opleiding of werk, een vier weken durende zoekperiode loopt niet altijd synchroon met intensieve jongerencoaching met wijkteams. Diagnostische fase zou dit kunnen verhelpen.
- "Lokettenjungle", waarbij jongeren, ouders en hulpverleners moeite hebben om tijdig de juiste hulp te vinden door gebrek aan samenwerking tussen loketten, wantrouwen, versnippering van organisaties en een ingewikkeld zorglandschap.
- Beperkte beschikbaarheid van ondersteuning/zorg, vooral vanwege wachtlijsten in de GGZ en voor beschermd wonen. Complexiteit van wetgeving met vereiste van maatwerk.
- Maatschappelijke problemen zoals hyperindividualisme, woningnood, armoede, inflatie en de energiecrisis.
- Persoonlijke impact omvat verlies van vertrouwen en zelfredzaamheid, afhankelijkheid van sociale uitkeringen, enz.

Visie - met, voor en door jongeren

- Na diploma zo snel mogelijk aan werk
- Voorkomen dat jongeren met multi-problematiek langdurig thuis zitten (NEET)
- Meer vanuit de bedoeling van de wet handelen
- Vertrouwensrelatie speelt een belangrijke rol, vooral bij langere connectie met een jongere, en maakt het verschil
- Intrinsieke motivatie
- Werk-leer activiteiten met incentive (Incentive boven bijstand voor zelfontwikkeling).

Voorbeeld: Werkcenter Jongeren Papendrecht

- Dit Nederlandse initiatief, later geïmplementeerd in verschillende Nederlandse gemeenten (onder verschillende namen) is ook overgenomen in meerdere Europese landen, was een samenwerking tussen de gemeente en private partners. Het toonde alternatieve levensperspectieven aan deelnemers, zoals het idee dat werk, structuur en een bepaalde basis (eigen huis) vrijheid kunnen bieden.
- Het programma was effectief in het begeleiden van jongeren met een migratieachtergrond, en omvatte intensieve overgangstrajecten van werk naar werk, zoals werkleertrajecten en werkstages.
- Succesfactoren waren onder andere werken met ervaringsdeskundigen, kleine caseloads en goede nazorg.
- Dit initiatief begon in Papendrecht en leidde tot een aanzienlijke afname van het aantal bijstandsgerechtigden, ook elders.
- Belangrijke elementen waren de "1-2-3 methodiek" met focus op ervaringsdeskundigen, kleine caseloads en nazorg, en een holistische benadering van werk, leven en wonen.
- Uitdagingen waren onder meer een gebrek aan aanmelding nieuwe jonge deelnemers en soms overregulering door de gemeente (te veel bemoeienis).

Q&A

Zijn er ook andere perspectieven meegenomen, waaronder cultuur of relatie met ouders?

- Projecten met Schotland waren vooral gefocust op de multi-problematiek jongeren;
- Er waren ook veel jongeren met een migratieachtergrond;
- Ouders waren in dit project meestal niet in beeld of in de uitkering en/of in zorg

.

Presentatie: Shop in Shop Ervaring

Yvonne Cootjans

Presentatie: Shop in Shop Ervaring

- Eind 2022 merkten we dat bepaalde groepen moeilijk aan werk kwamen
- In plaats van alleen met netwerkpartners te overleggen, nodigden we werkgevers uit verschillende sectoren uit voor een sessie in april 2023;
- Veel stellingen werden besproken, zoals de vraag aan werkgevers: "Wat maakt het moeilijk om jonge statushouders aan te nemen?" Deelnemers gebruikten post-it notes om problemen en oplossingen te delen. Er kwamen verschillende ideeën naar voren. In vervolgsessies hebben we gekeken naar hoe we deze ideeën verder konden uitwerken, zoals het concept van een "skills paspoort" en het "shop in shop" verhaal.

Vaak weten jongeren niet wat ze willen, en ouders of scholen kunnen ook moeilijk antwoorden geven;
- Het opzetten van "shops" biedt jongeren gelegenheid ervaring op te doen in sectoren zoals logistiek, bouw, of zorg voordat ze naar werkgevers gaan. Hier krijgen ze goede begeleiding, inclusief taalondersteuning en hulp bij multi-problematiek. Dit zorgt voor een soepelere overgang naar werk bij werkgevers.

Bij jongeren met multi-problematiek is begeleiding van cruciaal belang, vooral op de werkvloer. We streven ernaar om de tweelingsessies eind dit jaar af te ronden en werken samen met werkgevers om een balans te vinden tussen het verlaten van bijstand en het vinden van werk.

Q&A

Hebben jullie de shops zelf gefinancierd, of zijn ze opgericht in samenwerking met brancheverenigingen?

- Kosten voor de shops zijn door onze gemeente gefinancierd, omdat we het zien als een investering in de toekomst;
- Sommige organisaties en brancheverenigingen hebben bepaalde materialen geleverd
- Het is belangrijk om kandidaten de ruimte te geven om zelf te ontdekken wat ze leuk vinden.

Hoe is de begeleiding geregeld?

- Afspraken gemaakt met onze collega's om training te krijgen over hoe ze het concept van de shop in shop aan kandidaten kunnen uitleggen en aanbieden, om samen met hen de ervaring op te doen, en om hen bij te staan en te begeleiden
- De begeleiding is vrij intensief. Niet alle collega's werken fulltime aan dit project, dus er is vaak vraag naar meer capaciteit.
- De begeleiding is afhankelijk van de individuele problematiek van de deelnemers
- Het project blijft altijd in beweging en we leveren maatwerk.

Hoe gaan jullie om met taalbarrières?

We hebben een taalregisseur die kan helpen bij het vertalen van instructies naar visuele ervaringen, waardoor we de taalbarrières sneller kunnen overbruggen. In sectoren zoals de logistiek werken we vaak met visuele instructies, vergelijkbaar met bijvoorbeeld McDonald's. Op die manier kunnen deelnemers visueel zien wat er van hen wordt verwacht.

Hoe gaan we om met multi problematiek ?

Eline Morsink

Hoe gaan we om met multiproblematiek? (070Jongerenpunt - Den Haag)

- We werken outreachend, wat betekent dat we steeds meer de wijken in gaan, inclusief wijkcentra;
- Vertrouwd en goed bekend raken met de doelgroep;
- Beschikken ook over instrumenten om vragen te beantwoorden over wie de doelgroepen zijn en wat ze nodig hebben;
- Daarnaast hebben we korte lijnen met relevante afdelingen binnen de gemeente;
- Onze aanpak is bottom-up, wat betekent dat we eerst naar de jongeren toe gaan, preventief werken en vertrouwen opbouwen
- Aansluiten bij leefwereld jongeren met een migratieachtergrond;
- In contact met specifieke lokale organisaties, zoals Polka
- Werken met een multidisciplinair team en leveren maatwerk op basis van de individuele behoeften van jongeren

Onze aanpak omvat:
- Outreachend werken vanuit de organisaties.
- Vanuit het jongerenloket zoeken we aansluiting bij andere organisaties.
- Voor de toekomst streven we naar een betere connectie met de zorg, dit is een wens van ons.

Q&A

Hoe gaan jullie om met dakloosheid onder jongeren?

- Dakloosheid onder jongeren groeit, vooral onder thuisloze jongeren
- Met name jongeren die uit de residentiële jeugdzorg komen worden dak-en thuisloos

.

- Een opmerking uit Rotterdam: om dit probleem aan te pakken, hebben we een apart loket opgezet. Het is altijd een uitdaging om slim met dit soort problemen om te gaan. We kiezen voor verbinding en korte lijnen en zorgen ervoor dat alle benodigde instrumenten beschikbaar zijn op het juiste moment. Het is belangrijk om stressfactoren weg te nemen voordat deelnemers de volgende stappen kunnen zetten
- Amsterdam meldt dat bij de aanpak van dakloosheid meerdere factoren worden meegenomen, zoals relaties, problematiek en meer. Het is handig om alle elementen in kaart te hebben om een persoon effectief door te verwijzen. Er wordt gekeken naar perspectief, de situatie, doelmatigheidgesprekken en geestelijke gezondheid. Drugsproblematiek speelt ook een rol in Amsterdam, en het is een uitdaging om hiermee om te gaan. Opmerkelijk is dat niet alleen jongens, maar ook meisjes betrokken zijn bij criminaliteit en drugsgebruik

Hoe bereiken jullie jongeren en hebben jullie tips?

- Inzet jonge collega's, die gemakkelijk contact kunnen leggen met de doelgroep;
- Kennismakingsgesprekken zijn belangrijk om een sterkere band en relatie op te bouwen, wat leidt tot vertrouwen;
- Het is cruciaal om een vertrouwensrelatie op te bouwen om jongeren te kunnen helpen.

Presentatie: Zaffier, Alkmaar

Carolijn Spaan

Zijn er ook andere perspectieven meegenomen, waaronder cultuur of relatie met ouders?

- Jongeren en ouders kunnen zich bij ons op een laagdrempelige manier aanmelden, ook via onze website
- We investeren veel in het begin om de jongeren te leren kennen en bouwen aan een relatie. Op deze manier proberen we zo veel mogelijk over de jongeren te weten te komen voordat we aan de begeleiding beginnen
- We hebben relatief weinig coaches, één op de tachtig jongeren;
- We investeren in individuele jongerenplannen
- Proberen zo vroeg mogelijk in het traject betrokken te zijn en andere relevante partijen erbij te betrekken.;
- Ons netwerk is groot, maar het is belangrijk dat we zichtbaar blijven binnen dat netwerk
- Om de caseload van begeleiders te verlichten, worden bepaalde doelgroepen individueel geparkeerd tijdens de overgang van werk naar begeleiding
- In steden zoals Amsterdam, Rotterdam en andere is er caseloads van 50-60 jongeren per begeleider.

Vraagstuk: Oppakken of laten vallen?

Nadia Atmani

Vraagstuk: Oppakken of laten vallen?

- Zoetermeer benadrukt het belang van het zo snel mogelijk oppakken van trajecten: ze proberen trajecten te starten zodra cliënten in de bijstand komen. Het is van cruciaal belang dat deelnemers hun documenten op tijd leveren en alles in orde hebben om ervoor te zorgen dat ze niet afhaken en in de trajecten blijven;
- Deze trajecten omvatten mogelijkheden voor onderwijs, taalverwerving en contact met werkgevers. Ze proberen zelfs jongeren op te pakken die geen hulp willen, maar wel bijstand willen ontvangen.

- Den Haag benadrukt ook het belang van maatwerk voor elke jongere en het inzetten van de juiste expertise om hen te ondersteunen

- Amsterdam merkt op dat jongeren met zwaardere casuïstiek, bijvoorbeeld veroordeeld voor geweld of overvallen, in een andere categorie terechtkomen en het oppakken van hun trajecten moeilijker kan zijn. Er wordt ook opgemerkt dat de oude wet inburgering geen mogelijkheden biedt en dat de focus nu ligt op de nieuwe wet. De klanten onder de oude wet zijn al binnen.

Vraagstuk: Zijn er voldoende participatie plekken?

Renate Tilborgh

Vraagstuk: zijn er voldoende participatieplekken?

In kleinere gemeenten zijn er vaak meerdere manieren om toegang te krijgen tot participatieplekken, zoals scholen, wijkteams en samenwerkingsorganisaties met werkgevers, die specifieke werkplekken creëren.

Echter, zelfs met deze inspanningen blijft er een probleem van tekort aan plekken en tekort aan begeleiders. Dit roept de vraag op of ze jongeren moeten leren zwemmen of hen meteen in het diepe moeten gooien. Niet iedereen is in staat om direct te beginnen zonder begeleiding. Het is moeilijk om jongeren op te pakken die begeleiding nodig hebben als die begeleiding niet beschikbaar is.

Jongeren komen in contact met werkgevers, maar sommigen moeten een langer pad volgen, zoals het volgen van een opleiding, om uiteindelijk bij werkgevers terecht te komen. Jaarmarkten spelen een belangrijke rol bij het vinden van kansen voor jongeren.